

BİR TANEM

Seni görenler sever bir tanem,
Görmeyen mazurdur diyemesem de.
Seni sevenler görür bir tanem,
Sevmeyen mazurdur diyemesem de.
Sana mecburdur bilenler
Bilmek, yaşamaktır bu meydanda.
Sana mecburdur yürekler
Yaşamak, yürümektir bu meydanda.
Sana meftundur yeryüzü
Paylaşır sevdamı yıldızlarla.
Sana meftundur zaman,
Ardınca atar adımlarımı.
İznin olursa eğer ben de
Seninle olayım daima.

Şeyhettin YALÇINKAYA

EBEDİ YOLCU

Paslanmış saatlerin izi,
Akarken şehrin yüreğinden
Kararsızlığın sabahına doğar güneşler!
Bir yolcu belirir ufukta; ebedi
Adımlarında saklı
Sonsuz bilinmeyenli denklemler...

Köhne bir yapıttan
Edebi cümleler süzülürken,
Limitlere gömüldü zaman...
Ebedi yolcu Ey!
Süzülen günahlardan
Bir kase şerbet içte
Adını koyalım insan...!!

Ayşe İSMETOĞLU

*BİR
Kıbrıs
Manisi*

Lefge'nin hurmasına
Gül doldurdum tasına
Ben o gızı alacam
Söz verdim bubasına.

NAR GÖZLÜM

Ey nar gözlü yar
Sensiz Dünya dar
Nerelerdesin?
Tut da beni sar...

Divaneyim bak
Gel, kalbime ak
Tek isteğim var
Elinden tutmak.

Gel ruhuma dal,
Kalbim senin al
Kaçma benden sen
Hep yanımda kal.

Teninden ten ver
Kanından kan ver
Aşkımı dirilt
Canından can ver,

Ayrılık erken
Sustum giderken
Öldüm bin kere
Veda ederken

Badeler içtim,
Kendimden geçtim,
Onca güzelden
Bir seni seçtim.

Olsam da deli
Bırakmam seni
Dünya hep gelse
Çiğnese beni.

Bir bak diyorum,
Haykırıyorum
Nedir bu Ya Rab?
Ah ölüyorum!

Hakan YOZCU

Dağınık

dağıldım
bir bütündüm aslında
çok zaman
tek tük olduğum da oldu
çoğaldığım zamanlar da

çoğaldım
çoğalmadım değil
lakin en güzel adlarımın
çizgi çekildi üstüne
yetmedi
karalandım en koyu
mürekkeple

teker teker azaldım ardından
azaldım
azal...
az...
az olmak yok olmakla eş
az olmak çok olmakla zıt
anlam gereksiz
merhamet kıt
kıt kanaat geçirdim
ömri muhayyelimi

sükût ince ince doğruyor
fikrimin gövdesini
kuzgunlar inip inip kalkıyor
leşimin üzerine
çürüyebilseydim
toprak olurum

Turan BORANOĞLU

YANILMIŞIM

Kumral günlerde yazmıştım
Seyir defterime adını
Kapalı kapılar ardında kalmıştı
Yılmaz umutlarım
Neyin öfkesiydi ki bu
Bu kaçınıcı yalvarışım
Ya ben yanlışım
Ya da yine yanılmışım ..

Alper ÖZSAKINÇ

Adımı Söyle Bana

Adımı söyle mesala
Nasıl da yakışıyor sana
Bir söylerken, bir daha
Söylemek tadında
Biri dilden, biride
Yürekten mustafa!

Mustafa PARLAK

ÇERÇEVELER

I
Hele bak hele
Yüreğimdaki fotoğrafı görmek için iyi bak
Sabrı anlatan hecelerini de yanında getir
Kendin de gel

Ne umdun bilmiyorum bu iki yüzlülerden
Ne buldun
Küçük hesapların cüce katipleri
Senin adresine yazılı mektuplar taşıyorken
Anlattığım her mevzuda biraz sen vardın

II
Yalnızlığını her zaman yanında gezdirirken
Sana dost olmaya kim cesaret eder
Düşman olmaya
Ne zaman senden bahis açılrsa
Alnımın şakından vurup durursun
Göz bebeklerinden uçan bin ela renkle

Anladyısan beni ses ver ve bir işaret gönder yüreğime
İçten içe
Bunaltıp durma kendini yine

III
Uzak diye neye derler senin yanında
Nedir bu durup dinlenmeksizin koşuvermek kan revan
Saçlarım griden daha çok beyaza yakın şimdi
Sanki sisli bir hayalin var buzdağının ardından
Kazandıklarına da kaybettiklerime de sevinirken
Kim bilir bu mevsim
Daha neler devşireceğim senin isminden
Kendi ismime

İşte ben de senin gibi koşuyorken kan revan
Kış
Kar
Kıyamet her yan

Mehmet EKİCİ

BÜLBÜL ŞİİRİNDEN

Teselliden nasıbım yok, hazân ağlar bahârımda;
Bugün bir hânümansız serseriyim öz diyârımda!
Ne hüsrandır ki: Şark'ın ben vefâsız, kansız evlâdı,
Serâpâ Garb'a çiğnettım de çıktım hâki ecdâdı!

Mehmet Akif ERSOY

*Sen hiç mülteci oldun mu bayım?
Ben de olmadım!
[m.e.]*

Şair Alâeddin Özdenören'in, Şair Hüseyin Avni Cengiz'e Yazdığı Mektup

Şair Alâeddin Özdenören'in, Şair Hüseyin Avni Cengiz'e yazdığı his dolu mektubun orijinali bu sayıda okuyucu ile buluşuyor.

Not: Bu mektup dijital veya basılı olarak ilk defa yayımlanmaktadır. Bu basılı ve samimi mektubu ve mektupta bahsi geçen "Kerem'e Ek" şiirini бүлгнмизде paylaşın. Şn. Hüseyin Avni Cengiz'e sonsuz teşekkürler.

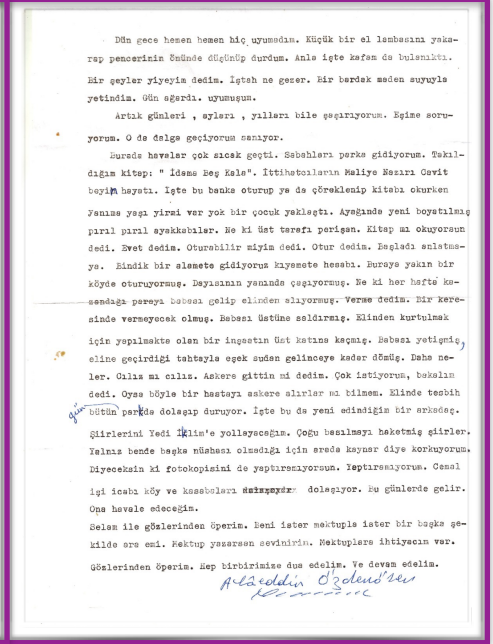
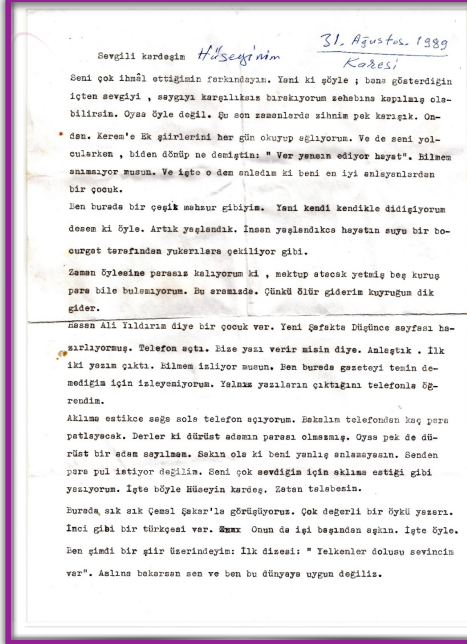
Alâeddin Özdenören'e-

KEREM'E EKTİR

I. kalbimiz hâlâ sımsıcaktı da çocuklar mı üşümüş çiçekler mi üşümüş bir kerem yanığı gözlerimiz aslı mor kadehlerde (dediler ki) aslı deryaya düşmüş

II. imgelerin intihar çağırır yanaklarım ki açılır elemin yaban gülleri her gülüşte ve biz hep yarım elma kadar yalnızsak şâiriz işte

Hüseyin Avni CENGİZ

BİLİRSİN BİLDİĞİMİ

Yıkmakta nereden çıktı
Barut yakmadan zaptettiğin kaleyi
Döşedin bakışlarımı serseri mayın gibi
Tutuşturdun gözlerinle her yeri
Ben yolların çağırıldığı ümidin sahibi
Ağır aksak yürüyordum ışığına doğru

İnziva mı intihar mı beni bıraktığın hal
İhanetle boğuşurken tan yeri karanlıkta
Şefkat sunmayan zamanlarda
Bir yalnızlık heykeli gibi öylece
Yüzü koyun düşüyorum boşluğa
Aydınlatılırken sarı lambalar şehri
Görmez gözlerim
Sevdayı alıp yedeğine öylece gidişlerini

Bir sıkımlık hasreti sürüp namlusuna aşkın
Bütün çiçekleri teslim alır karanlığın
Vurulur gözlerinden hepsi
Artık ne fark eder renkleri öyle değil mi
Acı bir kahkaha oluyor aldığım her nefes
Girdabundayken sözlerinin
Bütün dizginsiz atların yüreğimde azat
Bakışların yok, yok artık tutsak
Söyle bari hangi rüzgar yelelerini dolduracak
Yürürken dağlarım, dürülürken umut
Yüreğin hangi tebessümün koinunda sabahlayacak
Yalnız kaldığını anladığımda
Yalnızlık bile olmayacak yanında

Karardı madem sular
Umudu koparıyorum yüreğimden
Acıyor ellerim
Bilirsin bildiğimi eller ne bilsin
Yıkadım gönlümü hüzzam gözyaşlarımla
Artık sen yalnız ağla

Abdulkadir EKİCİ

GİZLİ SEVDA

Hani bir sevgilin vardı
Yedi sekiz sene önce,
Dün yolda rastladım
Sevindi beni görünce.

Sokakta ayaküstü
Konuştuğ ordan burdan,
Evlenmiş, çocukları olmuş
Bir kız, bir oğlan.

Seni sordu
Hiç değişmedi, dedim,
Bildiğin gibi...
Anlıyordun.

Mesutmuş, kocasını seviyormuş,
Kendilerininmiş evleri..
Bir suçu gibi ezildi,
Sana selâm söylödi.

Behçet NECATİGİL

•Ey sen, oyun oynayan, her şeyi şakaya alan! Zamann sana karşı ne kadar sert ve acımasız olduğunu görmüyor musun? Korkmuyor musun zamann belalarından?

•Aşk, şakayla karışık bir sevgiyle başlar, sonunda ciddi bir duruma döner.

•Biliyoruz ki her birleşen, kaderin bir gerçeği olarak, bir gün mutlaka ayrılır; her yaklaşan bir gün uzaklaşmaya adaydır. Allah'ın insanlara ve ülkelere koyduğu şaşmaz ilahi kanun böyledir. Bu ilahi kural, Allah yaratıcılığıyla birlikte miras bırakıncaya kadar böyle devam edecektir. O varislerin en hayırlısıdır.

•Bil ki göz eyleğinin vekilidir. Onun sayesinde amaçlar algılanır. Diğer dört duyu da kalbe açılan kapılar, ruha giden yollardır. Göz ise bunların en yetkini, en doğru bilgi vereni, işini en dikkatli yapandır. O, ruhun doğruyu gösteren gözcüsü, doğruya yönelten rehberi, gerçekleri yansıtan, nitelikleri ayıran ve duyusal anlamları ortaya çıkaran cihali aynasıdır.

•Aşk göz açtırmayan bir derttir. Bu derdin ilacı, acısıyla orantılı olmalıdır. Bu öyle bir hastaluktur ki, hasta zevk alır. Öyle bir acıdır ki dert sahibi arzu eder. Bu derde kim uğrarsa artık iyileşmek istemez. Acı çeken ise, bu acıdan kurtulmayı dilemez. Aşk insana, vaktiyle iğrendiği şeyleri süslü püslü gösterir. Kendisine zor gibi gözükken şeyleri kolay gösterir. Doğuştan olan huyları ve doğal eğilimleri değiştirecek kadar ileri gider.

•Kiminle istersen arkadaş ol, ama şu üç kişiden sakın: Aptal, çünkü faydalı olayım derken sana zarar verir; kararsız, senin uzun ve sağlam dostluğun

KİTAP OKUMA NOTLARI

GÜVERCİN GERDANLIĞI İbn Hazm

Tam adı, Ebu Muhammed Ali İbn Ahmed İbn Said İbn Hazm İbn Galip İbn Salih İbn Halef Maden İbn Süfyan İbn Yezid el-Farisi'dir. 7 Kasım 994'de Kurtuba'da doğdu. İslam ilimlerinde derinleşmiş, hükümlerini doğrudan Kitap ve Sünnet'ten çıkaran, edebiyat ve şiirde mâhîr, dil, şiir ve tarih konularında geniş birikime sahip olduğu bilinmektedir. Kitaplarının Abbasi hükümdarları tarafından yakılması sonucu "Nakut'l Arzu" adlı bir eser kaleme alan İbn Hazm Leble'de vefat etti.

neniyle kendisine tam güvendiğin anda, seni ortada bırakır ve yalancı, çünkü senin aklının ucundan bile geçmeyecek bir tarzda, senin aleyhinde bulunacak, sana kıyakacaktır; oysa sen ona en ufak güvensizlik belirtisi göstermezsin.

• Serabi görünce matarasındaki suyu yere döken kişi gibi olma; böylece bomboş ve uçsuz bucaksız çölde başına belâ açarsın.

• Allah aşkıyla canlarını yoran nice insanlar, bu soylu yorgunluklarında bulmaktadırlar gerçek huzuru.

• Yoksa bu hiçbir şey değil miydi? Yalnızca alm yazımın, ölümlüme neden olması için, sürükleyip getirdiği bir rastlantı mıydı?

• Ateş de küçük kivilcimlarla başlamaz mı? En ciddi şeylerin temelinde, en önemsiz şeyler vardır ve zaten küçük çekirdekten doğar kocaman bir ağaç.

• Ey ruhum sakın umutsuzluğa düşme! Umulur ki o güzel günler, tersleyen değil, hoş karşılayan, güler yüzle yeniden gelecektir... Oyleyse ey ruhu soylu! Güzelce sabretmesini bil.

• Şüphesiz en değerli aşk, yüce Allah'ın aşkında buluşup birleşenlerin aşkıdır.

[Kitaptan alıntılar.]

ATALAR

Giden kağınının gölgesinde oturulmaz.

süküt

Süküt kelimesi dilimize Arapçadan geçmiştir. "Sessizlik, konuşmama, susma, bir şey söylememe, sessiz kalma" anlamlarına gelir. Arapçada "sustu" anlamına gelen "sakata" kelimesinden türemiştir. Sessiz kalma durumuna süküt denmektedir. Sessiz sıfatı ise "sâkit" olarak kullanılmaktadır.

LUGATÇE

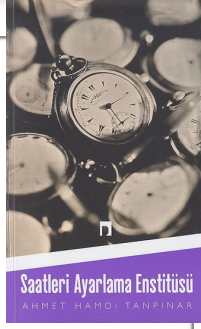
HİKÂYESİ

Ahmet Hamdi TANPINAR

Saatleri Ayarlama Enstitüsü, Ahmet Hamdi Tanpınar'ın ilk kez 1961 yılında yayımlanmış olduğu romandır. Bu romanda Doğu ile Batı arasında bocalayan Türk halkının kültürel bunalımı el alınmıştır.

Romanın baş karakteri ve anlatıcısı olan Hayri İrdal'ın hayatını temel alarak Türk toplumunun değişimler karşısındaki tutumunu anlatmaktadır. Bu romanda Hayri İrdal'ın çocukluğundan başlayarak tüm hayatı anlatılır.

Roman, dört bölümden oluşmaktadır. Bu bölümlerin her biri belli dönemleri ele almaktadır. Romanın birinci kısmı olan "Büyük Ümitler" Tanzimat öncesini ele alırken "Küçük Hakikatler" ve "Sabaha Doğru" bölümleri Tanzimat dönemi, son bölüm olan "Her Mevsimin Bir Sonu Vardır" ise Cumhuriyet döneminin başlarını ve devamını ele alır. Bu romandaki karakterler sembol olarak kullanılarak Tanzimat öncesi dönemin, Tanzimat döneminin, Cumhuriyet döneminin başlarının ve devamının eleştirisi yapılır.

Saatleri Ayarlama Enstitüsü
AHMET HAMDİ TANPINAR

- Herkes bilir ki, eski hayatımız saat üzerinde kurulmuştur. Hattâ sonraları Muvakkit Nuri Efendi'den öğrendiğime göre Avrupa saatçiliğinin en büyük müşterisi daima müslümanlar ve onlar içinde en dindarı olan memleketimiz halkı imiş. Günde beş vakit namaz, ramazanlarda iftar, sahur, her türlü saatle idi. Saat Allah'ı bulmanın en sağlam çaresi idi ve bu sifata eskilerin hayatını idare ederdi. (s. 26)
- Zaten saatle insanı birbirinden pek ayırmazdı. Sık sık "Ce-nab-ı Hak insanı kendi sureti üzere yarattı; insan da saati kendine benzer icat etti." derdi. Bu fikri çok defa şöyle tamamlardı: "İnsan saatin arkasını bırakmamalıdır. Nasıl ki Allah insanı bırakırsa her şey mahvulur." Saat hakkındaki düşünceleri bazan daha da derinleşirdi: "Saatin kendisi mekân, yürüyüşü zaman, ayarı insandır... Bu da gösterir ki zaman ve mekân, insanla mevcuttur." (s. 33)
- Nuri Efendi bana fazla iş vermez, verdiği işin de behemal yapılmasını istemezdi. Aceleyle lüzum yoktu. O, zamanın sahibi idi. Ona istediği gibi tasarruf eder, yanındakilere de az çok bu hakkı tanırdı. (s. 37)
- Bilir misiniz ki şehrin hiçbir saati birbirini tutmaz, isterseniz Eminö-nü'ndekilere, sonra da Karaköy'dekine bir bakalım..." (s. 194) Daha sonra saatçi dükkânına gittiklerinde saat konusunda ustasının özdeyişlerinin en etkililerini konuşmaları arasında perşistir. Meselâ: "...bu saatler nazik aletlerdir; böyle tartaklanmağa gelmez, bakın şunun arkasına, bu fabrika işi değil, elişi... Sanki ustadan ustaya mektup, ama belli ki size yazılmamış..." (s. 195)
- Olur şey değil...diyordu. Böyle bir adam, aramızda bulunsun... Monşer, bu tam filozof, hem de muhtaç olduğumuz Filozof... Zaman felsefesi... Anladınız mı? Zaman, yani çalışma felsefesi... Siz de filozofsunuz Hayri Bey, hem hakikî bir filozofsunuz diyordu. (s. 216)
- Halit Ayarçı'nın akrabasından olduğunu bildiğim kalem şefimiz Nermin Hanım beni görür görmez kırk yıllık ahbab gibi sevindi. İş için elindeki örgüyü bile bırakmıştı. Nermin Hanım'ın daha o gün ya örgü ördüğünü, yahut konuştuğunu öğrendim. Daha doğrusu daima konuşur, yalnız kalınca özerdi. (s. 224)
- "Maden kendiliğinden ayar kabul etmez", "Ayar saniyenin peşinde koşmaktadır". Bazen bunlara Halit Ayarçı'nın kendi buluşları da karışıyor ve onlar daha manâli oluyordu: "Müşterek zaman müşterek iştir", "Hakikî insan zaman şuurudur", "Refahın yolu sağlam bir zaman anlayışından geçer" gibi şeylerdi bunlar. (...) Böylece hiç işi olmayan enstitümüz yavaş yavaş kendi varlığını etrafında bir yiğîn iş peydahlamış oldu. (s. 226)
- Yani bir nevi otomatizm... Asrımızın asıl büyük zaafı ve kudreti. İçten içe hazırlanan aydınlık ve düzenli yeni Orta-çağ'ın temeli ve belkemiği. Haklısınız Hayri Bey... Hayri Bey siz bir dahisiniz. Öyle bir şey buldunuz ki... Tam çalar saat gibi konuşup susacak insanlar, değil mi? Plak insan... Harika! (s. 251)
- Zehra enstitüde pek az kaldı. O ayar istasyonlarında çalışmayı tercih etmişti. Ve o sayede evlendi. Ve tabii evlenir evlenmez kocasını yelkovan şubesi şefi ve mütehassısı yaptı. Damadımı da dışarda bırakacak değilim ya! Küçük baldızım, Zehra'dan boş kalan yere tayin edilmişti. Onu da enstitümüzde iş arayan tavsyesiz bir genç, müesseseye girmek için başka çare kalmadığını anlayınca, hemen o gün istedi. (s. 254)
- Bu asra birçok ad verilebilir. Fakat o her şeyden evvel bürokrasi asrıdır. Spengler'den Keynesler'e kadar bütün filozoflar bürokrasiden bahsederler. Ben hattâ derim ki, bürokrasinin asıl kemal çağı, istiklâl devri bu devirdir. Bunu anlayan adam mühim adamdır. Ben mutlak bir müesseseye kuruyorum. Fonksiyonu kendisi tayin edecek bir cihaz... Bundan mükemmel ne olabilir? (s. 271)
- Üç gün sonra ikramiyesiyle, piyngosuyla, zamanlarıyla tenzilâtiyle nakit ceza usulümüz bütün bir sistem olmuştu. Halit Ayarçı benim kafemi tam Hollywood metoduyla ilân etti. Birkaç hafta içinde Ahmet Zamanî Efendi'yi herkes unuttu. Saatleri Ayarlama Enstitüsü ilk kuruluş anlarında dahi erişemediği bir tevaccüh ve muhabbet kazandı. Bunun arkasından Saat Sevenler Cemiyeti vasıtasıyla tesis ettiğim köyler için Saat Ayar Ekipleri geldi. Zaten Saat Ayar İstasyonlarımız çoğalmıştı. Şehir bizimdi. Bir yiğîn genç kız ve erkek, sırtlarında Samiye Hanım'ın icadı üniformalar, yakalarında rozetlerimiz, gidip geliyorlar, umumî havata nese katıyorlardı. (s. 304)

müzik

Ah Anam Sen Yok

ABDURRAHİM HEYİT

Çineğe, ah anam, zemzem koyup birey desem sen yoğ
Nitey ecriñ için paqlan soyup birey desem sen yoğ
Tutup gkmakni oylaymen uçanı tün boyı emdi
Bişinga kuş tekki yastuk koyup birey desem sen yoğ
Saña kanmay turup bagrım, hayatlar kavmidin kettin
Kuyup piyalenge şerbet sunup birey desem sen yoğ
Miniñ ademlikim bolgan siniñ tenbihlirin bilen
Mini urşan mu meyli turup birey desem sen yoğ
Siniñ ecriñde men ey er boldum, iğiz şahlerge kol suñan
Biraz şahntın anar alma üzüp birey desem sen yoğ
Siniñ barında kadriniñ ecep bilmeptemen emdi
Saña köygen bu bagrımı yırıp birey desem sen yoğ
Çineğe, ah anam, zemzem koyup birey desem sen yoğ
Zemzem kuyup birey desem sen yoğ

Uygurca dilinden Türkçe altyazılı **DİNLE**

sinema

Baran

Senaryo: Majid Majidi
Yönetmen: Majid Majidi-2001 (Süre: 1 saat 34 dakika)
Oyuncular: Hossein Abedini, Zahra Bahrami, Mohammad Amir Naji

film'den unutulmaz replik'ler

- "Necef çalışacak durumda değil. Bakması gereken beş çocuğu var. Karısı da geçen sene onu terk etti. Oğlu da onun yerini tutamaz."
- "Seni uyuyorum, Afgan! İşimi elimden aldın ve bir gün senin suratını dağıtacağım!"
- "Sen parlayan bir dehasın."
- "Afganlar... Afganlar, kaçın saklanın müfettişler geldi."
- "Sultanı tanıyor musun? -Sultan adında bir sürü Afgan var. -O inşaata çalışıyor. -Bütün Afganlar inşaatta çalışır."
- "-Burda yalnız mı yaşıyorsun. -Yalnız yaşayan Allah'a komşu olur."
- "Ayrılk öyle bir ateştirki, alevi yürek yakar."
- "İnşallah, kalbin de bu ateş gibi Allah'ın işi aklar."
- "Bütün bir yıl çalıştım ne için? Paraya ihtiyacım olduğu için."
- "Kırk bir ayakla ne yapabilirim ki? Hepimize kızım Baran bakıyor."

İZLE

KİTAP/LİK

Victor-Marie Hugo
(26 Şubat 1802 – 21 Eylül 1885)
ESERLERİ

Sür
(1822: Odlar ve Çeşitli Sürler) (1824; Yeni Odlar) (1826: Odlar ve Baladlar) (1829: Doğular) (1831; Sonbahar Yaprakları) (1835; Şafak Türküleri) (1837: Götülden Sesler) (1840; İşıklar ve Gölgeler) (1853; Azaplar) (1856; Düşünceler) (1859, 1877, 1883; Yüzyılların Efsanesi) (1865; Sokak ve Orman Şarkıları) (1872; Korkunç Yıl) (1877; Büyük Baba Olma Sanatı) (1881; Usun Dört Rüzgarı) (1886; Şeytanın Sonu) (1891; Tanrı)

(1874; Doksan Üç İhtilali)

Roman
(1823; İzlanda Hanı) (1818; Bug-Jargal) (1829; İdam Mahkûmunun Son Günü) (1831; Notre Dame'ın Kamburu) (1838; Claude Gueux) (1862; Sefiller) (1866; Deniz İşçileri) (1869; Gülen Adam)

Oyun
Cromwell (1827) (1828; My Robsart) (1830; Hernani) (1831; Arion de Lorme) (1832; Kral Eğleniyor) (1833; Lucrèce Borgia) (1833; Marie Tudor) (1835; Padua Tiranı Angelo) (1838; Ruy Blas) (1843; Derebeyler) (1886; Özgürlükte Tiyatro)

Diğer
(1842; Ren) (1852; Küçük Napolyon) (1877; Bir Suç Öyküsü) (1890; Alpler ve Pireneler) (1894; Fransa ve Belçika) (1887-1899; Görülen Şeyler)

Sanat & Estetik Felsefesi

1720 yılında fevkalâde elçi sıfatıyla Paris'e giden Yirmisekiz Çelebi Mehmed Efendi'nin bu seyahati, Avrupa'da bir "Türk modası'nın (A la Turque) ortaya çıkmasına yol açmıştı. Bu moda mimariden musikiye, musikiden resme kadar bir çok alana etki etti.

Fransız diplomat Herbet bu devri tasvir ederken, "Paris âdetâ İstanbul mahallelerinden biri hâline geldi" der. Avrupa hayatındaki Türk tesiri, önceleri çekimine, sonra merak, sonra taklit ve nihayet Oryantallizmin doğuşu şeklinde devam etmiştir.

Kadın kıyafetinde sarık (türban) en popüler aksesuar oldu. Artık XVIII. asır Avrupa'sındaki soylular, Türk usulü düğün yapmaya, saray ve şatolarında Türk halıları, Türk lâlesi,

Türk kahvesi, Türk çubucuğu, Türk şerbeti bulundurmaya başladılar.

Bundan sonra gelen her Osmanlı sefiri, Parislileri aynı derecede heyecanlandırmıştı. A la Turque modasının tesiri Sultan'ın sefiri döndükten sonra da uzun yıllar silinmedi. Turquerie, Türkomanie, Alla Turca gibi isimlerle anılan Batı'nın Doğu hayranlığı, artarak devam etti.

MODA & SANAT

Türk Modası (A la Turque)

Kaynak: @Pastofotoman

Şiir tahlilleri akademisi

Yasemin Usta DEMİRLİKAN

Dolu rüzgârla çıkıp ufka giden yelkenli!

Yahya Kemal, doğayı zaman-uzam-madde üçgeninde bütünlüğe erebilmek için aşkınlaştırır, onu bir gerçeklik olarak görüp ona tutunmaya çalışır. Yelkenliye öykünmesi de bundan ileri gelmektedir. Yahya Kemal, ufukta açığa giden yelkenliyi özlemle ve yelkenliyle kendisini özdeşleştirerek izler ve onunla açılmaktan söz eder.

Gidişin seçtiğin akşam saatinden belli.

Şairin akşam saatini seçimindeki neden yaşamı temsil eden aydınlık ve ferahlığın üzerine karanlığı ve ölümü temsil eden gölgenin düşüşüdür.

Ömrünün geçtiği sahilden uzaklaştıkça

Yahya Kemal'de geriye dönüş, onun bellekle kurduğu-yaşadığı ilişkisi olan geçmiştir. Şair bu bağlamda şiirinde ömrü geçmişle özdeşleştirmiş, insanı gelecek ve geçmişin ortak noktasındaki bileşim olarak gördüğünden onu geçmişle irdelemeye başlamıştır.

Ve hayâlinde doğan âleme yaklaştıkça,

Yahya Kemal'de dünya, onu izleyen temaşa eden bireye yansıdığı kadarıyla ve o ölçüde anlamlıdır. Bu durum insanın asal değişikliğini değiştirmez. Bir bilincin sınırlarını oluşturan dünya ile bilincin ötesindeki oluşturan dünya yine aynı bilincin uzantısıdır. Bu satırlarda da birey yine aynı bilinç düzlemi üzerinde hareket eder fakat bu düzleme safha geçiş çizgileri konulduğu düşünülürse şair bireyi bir diğer safhaya geçişe hazırlamaktadır.

Dalga kıvrımları ardında büyür tenhâlik

Başka bir çerçevedir, git gide dünyâ artık.

Yahya Kemal, kalıcılığı soyutun içindeki yok oluşta görür. Bu bağlamda gerçeklik uzamsal olmaktan çıkıp zamana dönüşünce, ister istemez boşluğun gücü duyulmaya başlar. Gelişen boşluk bireyi kendi yalnızlığıyla yüzleşmeye ve dünyayı karşı olan bakış açısını değiştirmeye başlar.

Daldığın mihveri, gittikçe, sarar başka ziyâ;

Sonsuzluk düşüncesi; metafizik evreninde, dünya sınırı sonrasında boyut değiştirir ve boyut geçişi sonrasında yolculuk eden kişiyi bir aydınlık kucaklar.

Mâvidir her taraf, üstün gece, altın deryâ...

Yol da benzer hem uzun, hem de güzel bir masala

O saatler ki geçer başbaşa yıldızlarla.

Göçme evresindeki çıkılan yolun algının üzerindeki bir tasvirini yaptığı bu satırlarda yalnızlık olgusu yine esas alınmıştır, deniz bu sefer gece mavisıyla ve karanlık bir mavıyla özdeşleştirilmiş bir derinlik hissettiren, yolculuk bir masala benzetilir.

Lâkin az sonra leziz uyku bir encâma varır;

Kırılma evresi, gece mavisini yolculuğundan alınan tadın sona erdiği, hayalin tükendiği andır. Duyulan lezzet duyuların üzerinde bir algıyla hissedilebileceğinden uykuda olma durumuyla özdeşleştirilmiştir.

Hilkatin gördüğü rü'yâ biter, etrâf ağarır.

Som gümüşten sular üstünde, giderken ileri

Tâ uzaklarda şafak bir bir açar perdeleri...

Gök katları gibi beş duyu ile algılanamayan görünmez âlemdeki farklı ortamların katman katman derecelendirildiği nitelikleri anımsatıyor. İslam inancına göre 7 gök katı 7 târik aşılarak geçilir. İlk gök katına ulaşım gök yıldızları aşıldıktan sonra gerçekleşir. 1. Gök katına ulaşınca dek katedilen mesafe sonsuzdur, bu sonsuzluğun bitişi inanca göre değerli taş isimleriyle eşleştirilmiş gök katları arasında yükseliş başlar. Perdelerin ise teker teker açılması bu durumu sembolize etmektedir.

Mûsikisiyle bir âlem kesilir çalkantı;

Ve nihâyet görünür gök ve deniz saltanatı.

Kat edilen 1. gök katı geçişindeki dördüncü boyutta olan duyumsamaların tümü mûsikîli bir âlemi sembolize eder, ulaşılan kat ise gök ve denizin aşkınlanarak birleştiği 2. Gök katıdır. Ruhların suyla buluşacağı bu gök katında renkler dore ve turuncunun tonlarına dönüşür.

Girdiğin aynada, geçmiş gibi diğer küreye,

Yahya Kemal'de doğa, kendi doğallığı ve görüntüsü içinde değil, geçmişin bir tür yüceltimi olarak ortaya çıkar. Geçmiş ve geleceğin bütünsel meyvesi olan insanın ise geçtiği boyutta etrafını kuşatan bir uzam küresi oluşmuştur.

Sorma bir sâniye, şüphyle, sakın: "Yol nereye?"

Soyutu somutlanışı Yahya Kemal'de varlıktan-yokluğa giderken ikinci bir varlık âlemine çekilindiğini vurgular. Bu varlık âlemine geçildikten sonra artık dönüş yoktur ve merak kifayetsizdir.

DENİZ TÜRKÜSÜ

Dolu rüzgârla çıkıp ufka giden yelkenli!
Gidişin seçtiğin akşam saatinden belli.
Ömrünün geçtiği sahilden uzaklaştıkça
Ve hayâlinde doğan âleme yaklaştıkça,
Dalga kıvrımları ardında büyür tenhâlik
Başka bir çerçevedir, git gide dünyâ artık.
Daldığın mihveri, gittikçe, sarar başka ziyâ;
Mâvidir her taraf, üstün gece, altın deryâ...

Yol da benzer hem uzun, hem de güzel bir masala
O saatler ki geçer başbaşa yıldızlarla.
Lâkin az sonra leziz uyku bir encâma varır;
Hilkatin gördüğü rü'yâ biter, etrâf ağarır.
Som gümüşten sular üstünde, giderken ileri
Tâ uzaklarda şafak bir bir açar perdeleri...
Mûsikisiyle bir âlem kesilir çalkantı;
Ve nihâyet görünür gök ve deniz saltanatı.

Girdiğin aynada, geçmiş gibi diğer küreye,
Sorma bir sâniye, şüphyle, sakın: "Yol nereye?"
Aylıp neş'eni yükseltici sarhoşluktan,
Yılma korkunç uçurum zannedilen boşluktan
Duy tabiatte biraz sen de ilâh olduğunu,
Rûh erer varlığının zevkine duymakla bunu.

Çıktığın yolda, bugün, yelken açık,
yapyalınız,
Gözlerin arkaya çevrilmeyerek,
pervâsız,
Yürü! Hür mâviliğin bittiği son hadde
kadar!...

İnsan, âlemde hayâl ettiği müddetçe
yaşar.

Yahya Kemal BEYATLI

Aylıp neş'eni yükseltici sarhoşluktan,

Yahya Kemal'de Rindlik felsefesine yapılan işaretle dünya bilincinde yaşanan zevk ve neşeden uyanmak.

Yılma korkunç uçurum zannedilen boşluktan

Korkunç uçurum olarak nitelenen boşluk; sonsuzluk evreninde ölüm fikrini sembolize eder ve şair bu fikirden sonraki mısralarda, ondan korkulmaması gereğini açıklamaya başlayacaktır.

Duy tabiatte biraz sen de ilâh olduğunu,

Tanrı insan bedeninde bulunduğu uzamda yansımaları gösterir. Burada bahsedilen aynı zamanda vahdet-i vücüt olabilir. Bu durum Nesimi'nin idam edilirkenki son sözlerini anımsatır: "Ben Hakk'ım."

Rûh erer varlığının zevkine duymakla bunu.

Ruh, Yahya Kemal için metafiziğe geçiş noktasıdır. Ruhla Yahya Kemal arasında, içinde bulunduğu zaman-uzam ilişkisini kurmasına olanak veren bir etkileşim vardır.

Çıktığın yolda, bugün, yelken açık, yapyalınız,

İnsan dünyaya tek gelir, ve ondan tek geçer, yelkenin açık oluşu ise gidişin artık bir dönüşü olmadığını sembolize eder.

Gözlerin arkaya çevrilmeyerek, pervâsız,

Göçüşün bir dönüşü olmadığı gibi hafifletici bir düşünce kaçıışı da vardır.

Yürü! Hür mâviliğin bittiği son hadde kadar!...

Hür mavilik sonsuzluğun başladığı ruhun tecellisinin yapıldığı "ufuk" anlamına gelen bir metafizik olgu sembolizmidir.

İnsan, âlemde hayâl ettiği müddetçe yaşar.

Rind felsefesine göre nitelendirilen bu sözcüklerle kendisini bir sonsuzluk içinde resmeden şair, aslında ölüm-yaşam ve sonsuzluk üçgenindeki sancılı dışa vurmaktadır. Bu sancı ise sonsuzluğun ve ölümün insan eknesine yaptığı ağırlıktan kaynaklanmaktadır.

[Yeditepe Üniversitesi Karşılaştırmalı Edebiyat Yüksek Lisans Programı]

